

Otok dveh rajev

Miha Podlogar

Pravzaprav sem hotel preživeti letošnji dopust med tropskimi ribami – prvič z digitalno kamero v roki. Velika želja: Maldivi, kajpak. Cene agencijskih paketov so bile sicer sprejemljive, vendar se je izkazalo, da so vsa boljša mesta zasedena mesece vnaprej. Za pomoč sem pobrskal po svetovnem spletu. Slovenski podvodni fotografi so me zasuli z odgovori, najbolj prepričljiv pa je bil Mariborčan, ki mi je zagotovil, da se lahko brez obotavljanja odločim za otok Bonaire.

Legvani na Boniaru.

Jezera v notranjosti so slana.

Plamenci (*Phoenicopterus ruber*)

Trupial (*Icterus icterus*)

Površina: 290 km²

Najvišja točka: Brandaris Hill, 240 m

Št. opazovanih vrst ptic: 205

Št. globalno ogroženih vrst ptic: 2

Št. naseljenih vrst ptic: 4

Zanimive rastline:

kaktusi (*Stenocereus griseus*, *Subpillocerus repandus*), *Prosopis juliflora*, *Acacia tortuosa*, *Capparis indica*

Viri ogrožanja:

turizem, pašnja koz in ovc

Varstvo narave:

Washington - Slagbaai National Park

Bonaire? Bonaire!!

Seveda sem spet takoj pobrskal po spletu in presenečeno ugotovil, da je tam razen obilice ribjega sveta tudi pravi raj za ornitologe. Na njem biva, kot stalnice, selivci ali prezimovalci, prek 180 vrst ptic. To je srednji od treh otokov nizozemskih Antilov v Karibskem morju, družbo mu delata – zahodno na račun ruma precej bolj znani Curaçao, vzhodno od njega pa najmanjša Aruba. Dolg je vsega 40 kilometrov in precej drugačen od tistega, kar pričakujemo od karibskega otoka. Ko so ga Španci zavzeli pred slabimi petsto leti,

so do tal posekali bujne pragozdove, domorodske Indijance pa pobili ali odpeljali kot sužnje. Poznejši gospodarji Nizozemci so nadaljevali v enakem slogu in sedanji domačini so (zelo lepa) temnopolta mešanica, potomci sužnjev, pripeljanih z vseh vetrov. Govorijo jezik papiamentu, ki je ravno tako kombinacija španskega in mnogih drugih. Uradni jezik pa je kljub temu, da so dobili samostojno državo, še vedno nizozemski.

Priti na Bonaire je zelo preprosto. V Amsterdam vas pripelje naša Adria, od

tam pa KLM vzdržuje vsakodnevno neposredno povezavo s svojo nekdanjo kolonijo, kjer še sedaj drži večino niti v svojih rokah. Po deveturnem poletu sem se znašel v nekem drugem svetu. Vreme je vse leto enako. Podnevi okrog 31, ponoči pa 24°C. Morje pa neverjetno prijetnih 27-28°C. Dež je prava redkost. Pa vendar ni prevroče, ker ves čas piha rahel do močan veter. »Narodna noša« v teh krajih sestoji iz majice in kratkih hlač. Imel sem srečo, da je ravno v času prihoda potekal pustni karneval. Čeprav domačinov ni več kot 15.000, je spreved skozi glavno

ORNITOLOŠKI POTOPIS

foto: Miha Podlogar

Pisani kuščarji v narodnem parku dobesedno zahtevajo, da jih nahraniš.

mesto Kralendijk trajal okrogli dve uri. In to kakšen – brez stiropora in krep papirja, kot ga vidimo pri nas, pravi Rio de Janeiro v malem!

Pokrajino bi se dalo razdeliti na štiri različne tipe. Obala je nazobčana s koralami in v vodo je mogoče varno priti samo na posebnih mestih. Severni del otoka, ki je obrnjen proti oceanu, je popolnoma divji in ga bičajo tako divji valovi, da na kopanje ali potapljanje niti pomisliti ni mogoče. Je popolnoma nenaseljen. Velik osrednji del otoka je prava puščava, poraščena z bodičastim grmičevjem in kaktusi vseh velikosti. Seveda je videti tudi nekaj palm, vendar so vse do zadnje zasajene in jih namakajo dvakrat dnevno. Ptici in kuščarji to vedo in se takrat pridejo napajat. Južni del otoka zavzemajo ogromne soline, katerih lagune spreminjajo barvo iz ure v uro, glede na višino sonca in položaj oblakov. Tu človek dobesedno obstane odprtih ust. Lagune obrobijo mangrove, ki tvorijo močvirja, v katerih se seveda hrani, gnezdi in skriva množica ptic.

Preveč vsega

Pripravljen na takšno obilico različnega živalskega sveta sem privlekel s seboj kar precej opreme. Kot popolnoma odvečen se je izkazal teleskop. Ptice so neverjetno zaupljive in je veliko večino časa za opazovanje zadoščal navaden daljnogled ali pa pogled skozi 500-milimetrski teleobjektiv. Bolj boječi so samo tisti pobrežniki, ki priletijo čez zimo iz osrednje Severne Amerike ter večja vrsta od obeh zelenih papig – lora (*Amazona barbadensis*), ki jo še vedno lovijo za prodajo, čeprav je zaščitena. Manjše, karibske papige (*Aratinga pertinax*), ki jih domačini kličejo prikiči, pa se v velikih jatah potepajo po naseljih in nas ob šestih zjutraj zbudijo namesto budilke.

Ker sem se hvalabogu odločil, da ostanim v tem raji cele tri tedne, je bilo dovolj časa za raziskovanje tako pod vodo kot nad njo. Naj tokrat povem nekaj več o pticah.

Ptičarjenje je tu tako enostavno, da bolj ne bi moglo biti. Le zgodaj zjutraj je treba vstati. Po enajsti namreč ni na spregled ne živali ne ljudi. Vse, kar živi, se skriva pred ubijalsko močnim soncem. Že na poti na obalo je v grmovju vse polno manjših ptic, ki so skoraj vse po vrsti zelo pisane. To sicer ne velja za tropskega oponašalca (*Mimus gilvus*), ki se vede kot naša sraka in je nadvse radoveden. Redkeje lahko srečamo bisernookega oponašalca (*Margarops fuscatus*), ki si svoje ime popolnoma zasluži. Pogosta sta mala ptička, zlati gozdičar (*Dendroica petechia*) in bananakuit (*Coereba flaveola*). Na otoku živijo tri različne vrste grlic, ki se precej razlikujejo od naših. Najmanjšo, navadno talno grlico (*Columbigallina passerina*), ki je velika kot naš kos, je moč opazovati samo ob redkih vodnih izvirih v srednjem delu otoka. Zelo nerada zleti, raje teka sem ter tja. Posebnost je golooki golob (*Columba corensis*), ki sicer gnezdi v mangrovah, videti pa ga je mogoče tudi, ko se pride hraniti v mesto. Nobena redkost ni kolibri. Kjer okrog hiš bogatejših prebivalcev raste bujno (namakano) tropsko cvetje, vsakih nekaj minut prileti ali modroropi kolibri (*Chlorostilbon mellisugus*) ali pa dornasol (*Chrysilampis mosquitus*).

foto: Miha Podlogar

Snežna čaplja (*Egretta thula*) čaka, da ji morski valovi prinesejo plen – rakovice in majhne ribe.

V znamenju čapelj

Najštevilnejše ptice na obali so čaplje. Najmanjša med njimi je ameriška zelena čaplja (*Butorides virescens*). Zaradi sključene drže je videti še manjša, kot je v resnici. Ko se nasiti, se skriva v grmovju ne premakne več ur. Od tam vas vedno zagotovo opazuje vsaj ena. Zelo pogosta je kravja čaplja (*Bubulcus ibis*). Precej večja snežna čaplja (*Egretta thula*) vsakokrat v zadnjem trenutku odskoči pred velikim valom. Tribarvna čaplja (*Egretta tricolor*) je zelo zanimiva s svojim načinom lova rib, ko jim v senci razširjenih kril ponuja

foto: Miha Podlogar

Bisernooki oponašalec (*Margarops fuscatus*) živi samo na Bonairu, zato ga ni najti v naših seznamih ptic. Srečati ga je mogoče samo pri redkih sladkovodnih izvirih v otoški notranjosti.

foto: Miha Podlogar

Polojnik (*Himantopus himantopus*) v teh krajih ni tako redek kot pri nas. Jate, ki lahko štejejo tisoč in več osebkov, niso nič posebnega.

zadnje »zatočišče«. Največja od vseh je prezimovalka, ameriška siva čaplja (*Ardea herodias*), ki je precej večja od naše, saj je visoka kar 1,3 m.

Manjših pobežnikov kar mrgoli, tako da sem se od blizu lahko nagledal debelokljuna deževnika (*Charadrius wilsonia*), pritlikavega prodnika (*Calidris minutilla*) in malega rumenonosega martinca (*Tringa flavipes*). Zelo sem se razveselil malega škurha (*Numenius phaeopus*), ki ga pri nas ne vidimo zelo pogosto. Doživetje posebne vrste so bili kamenjarji (*Arenaria interpres*). Skupinica kakih deset se ti približa celo na manj kot meter in potem te zvedavo ogledujejo z drobnimi črnimi očesci. Menda priletijo z Aljasko in tu prvič v življenju vidijo človeka. Nad morsko obalo cel dan krožita dva posebnega. Sijajne burnice (*Fregata magnificens*) so kot pribite na modro nebo in čakajo, da bodo lahko kaki drugi ptici speljale plen. Ribji orel (*Pandion haliaetus*) se zapodi na vodno gladino tudi po desetkrat zapored in še vedno ostane praznih krempljev. Na plitvinah, a nikoli v bližini obale, lovi rjavi strmoglavac (*Sula leucogaster*). Nepozabne prizore pričarajo rjavi pelikani (*Pelecanus occidentalis*). Pri lovu jih je mogoče opazovati samo na obali nasproti solinskih lagun. Niso boječi in videti je, kot da bi se bahali s svojimi letalskimi mojstrovčinami in večino lova. Videl sem eno samo vrsto galeba – azteškega (*Larus atricilla*) – in nekaj čiger – kraljevo (*Sterna maxima*), kričavo (*S. sandicensis*) in navadno (*S. hirundo*).

Na vsakega otočana dva plamenca

Za nekatere vrste se je treba odpeljati v soline in v mangrove. Tam živi populacija plamencev (*Phoenicopterus ruber*), ki so menda bolj živo obarvani kot kjerkoli drugje. Vseh 30.000 seveda ne boste nikdar videli, ker so skriti v oddaljenih lagunah, ki so zavarovane kot rezervat in vanje vstop ni dovoljen. Še najlažje jih je opazovati, ko prihajajo pit sladko vodo, ki se nabira v blatnih lužah. Tu vidimo tudi edino endemično vrsto rase – panamsko (*Anas bahamensis*). Našel sem manjšo jato, ki je bila preveč oddaljena, da bi jo lahko posnel. Če uživate, ko pri nas ugledate polojnika (*Himantopus himantopus*), se jih boste na Bonairu naveličali – jate štejejo na stotine primerkov na enem mestu.

Če se odločite raziskati narodni park, rezervat Washington-Slagbaai, morate najeti terensko vozilo – obvezno s klimatsko napravo. Z navadnim avtomobilom ne morete shajati. Ob vhodu se začudite opozorilu, da je odprt le od osmih zjutraj do petih popoldne. Oni že vedo – čeprav ni ravno velik, je toliko zanimivega, »ceste« pa tako razdrapane, da še vedeli ne boste, kdaj je minil dan. Kaktusi, bodičevje, prah, skale. Povsod so lepa modra jezera, ki so vsa po vrsti slana – zanimiva samo za pobežnike. Precej je tudi manjših jat plamencev, ki priletijo na hranjenje. Vodo za pitje je vsekar treba vzeti s seboj. Tu boste prvič zagotovo srečali tudi dve najbolj značilni ptici – rumenega trupiala (*Icterus nigrogularis*), ki je velik kot naš kos ter plete zanimiva viseča gnezda, in še nekoliko večjega, oranžno-rumenega trupiala (*Icterus icterus*). Ko se

ta skrivnostno oglasi, vam gre srh po hrbtu. Pa je že zdrobljen piškot dovolj, da se konča vsa skrivnostnost. V istem trenutku se pred vašimi nogami začnejo dobesedno pretepati trupiali obeh sort, grlice, pisani kuščarji, legvani vseh velikosti – in koze. Te zadnje so najhitreje in jih morate nagnati, da drugi pridejo na vrsto. Nekaj več sreče je treba, da zagledaš ujedo karakara (*Polyborus plancus*). Hrani se predvsem z mrhovino, običajno pa poseda na vrhu najvišjega kaktusa v okolici.

Otok za vedno

Na Bonairu sem poleg zelo prijaznih domačinov srečal še dve vrsti ljudi. Prve, ki so prišli in se niso več vrnili, in druge, ki že razmišljajo, kako bodo našli čas in denar, da bodo ta raj obiskali vnovič. Soline na otoku so ene največjih na svetu, pa v trgovinah najdete samo ameriško kameno sol. Njihov pridelek še neprečiščen naložijo na velike ladje in odpeljejo v ZDA. Velika večina obiskovalcev se pride potaplja; kljub razkošnemu ptičjemu svetu ves čas nisem srečal niti enega ornitologa. Za tiste, ki vas je potovanje zamikalo: cene so podobne, kot pri nas, precej dražji so samo filmi. Če si upate, obiščite spletni naslov: <http://www.camacdonald.com/birding/carbonaire.htm>.

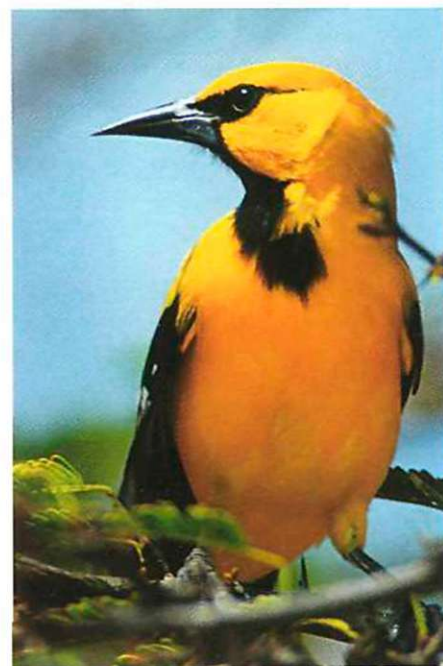

foto: Miha Podlogar

Najbolj pogoste kopenske ptice Bonaira so nadvse pisane. Rumeni trupial (*Icterus nigrogularis*) se zelo nenavadno oglašča – kot slabo namazana vrata. Plete zanimiva viseča gnezda.